

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 11

NOVEMBER 2022

**BESIGHEIDSTUDIES V1
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 31 bladsye.

NOTAS AAN NASIENERS

1. INLEIDING

Die notas aan nasieners word voorsien vir gehalteversekeringsdoeleindes om die volgende te verseker:

- (a) Regverdigheid, konsekwentheid en betroubaarheid in die standaard van nasien
- (b) Fasiliteer die moderering van kandidate se skrifte op verskillende vlakke
- (c) Vereenvoudig die nasienproses met inagneming van die breë spektrum nasieners oor die hele land
- (d) Implementeer toepaslike maatreëls in die onderrig, leer en assessering van die vak by skole/onderwysinstellings

2. Kandidate se antwoorde vir AFDELING B en C moet in volsinne wees. Dit sal egter van die aard van die vraag afhang.
3. Omvattende nasienriglyn word voorsien, maar dit is geensins volledig nie. Behoorlike oorweging moet gegee word aan 'n antwoord wat korrek is, maar:
 - 'n Ander uitdrukking gebruik as wat in die nasienriglyn gegee word
 - Uit 'n ander betroubare bron kom
 - Oorspronklik is
 - 'n Ander benadering gebruik

LET WEL: Daar is slegs EEN korrekte antwoord in AFDELING A.

4. Neem kennis van ander verwante antwoorde deur kandidate verskaf, wat verband hou met 'n spesifieke vraag en ken punte dienooreenkomstig toe. (In die geval waar die antwoord onduidelik is of 'n mate van begrip aandui, moet deelpunte toegeken word, byvoorbeeld een punt in plaas van die maksimum van twee punte.)
5. Die woord 'Submaks' word gebruik om die toekenning van punte binne 'n vraag of subvraag te vergemaklik.
6. Die doel daarvan om punte aan die regterkant te omkring (gelei deur 'maks' in die uiteensetting van die punte) is om konsekwentheid en akkuraatheid te verseker met die nasien van die skrifte en modereringsproses.
7. Subtotale van vrae moet in die regterkantlyn geskryf word. Omkring die subtotale, soos aangedui by die toekenning van punte. Dit moet deur 'maks.' in die nasienriglyn van punte gelei word. Slegs die totaal vir elke antwoord moet in die linkerkantlyn langs die toepaslike vraagnommer verskyn.
8. In 'n indirekte vraag moet die teorie en die antwoorde relevant is en met die vraag verband hou.
9. Korrekte nommering van antwoorde van vrae of subvrae in AFDELING A en B word sterk aanbeveel. Indien die nommering verkeerd is, volg die volgorde van die kandidaat se antwoorde. Kandidate sal gepenaliseer word, indien laasgenoemde nie duidelik is nie.

10. Geen addisionele krediet moet vir die herhaling van feite gegee word nie. Dui aan met 'n 'H' of 'R'.
11. Die verskil tussen 'evalueer' en 'kritiese evaluering' kan soos volg verduidelik word:
- 11.1 Wanneer 'evalueer' gevra word, word daar van kandidate verwag om te antwoord op óf 'n positiewe/negatiewe manier óf om 'n neutrale (positiewe en negatiewe) standpunt in te neem, bv. **Positief:** 'COIDA verminder tyd en koste wat spandeer word √ op lang siviele hofgedinge.' √
- 11.2 Wanneer 'kritiese evaluering' gevra word, word daar van kandidate verwag om te antwoord op óf 'n positiewe/negatiewe manier óf om 'n neutrale (positiewe en negatiewe) standpunt in te neem. In hierdie geval word van kandidate ook verder verwag om hulle antwoorde te ondersteun met dieper insig, bv. 'COIDA verminder tyd en koste √ wat spandeer word op lang siviele hofgedinge, √ want die werkgewer sal nie verantwoordelik wees om vergoeding aan die werknemer te betaal as beserings opgedoen is tydens werksure nie, solank as wat die besigheid kan bewys dat hy nie agterlosig was nie.' √

LET WEL: 1. Bogenoemde kan ook van toepassing wees op 'analiseer'.
2. Let op die plasing van die merkie (√) in die toekenning van punte.

12. Die toekenning van punte moet gelei word deur die aard van die vraag, kognitiewe werkwoord wat gebruik is, puntetoekenning in die nasienriglyn en die konteks van elke vraag.

Kognitiewe werkwoorde, soos:

- 12.1 Adviseer, noem, beskryf in breë trekke, motiveer, aanbeveel, stel voor, (*lys nie volledig nie*) vereis gewoonlik nie veel diepte in kandidate se antwoorde nie. Die uiteensetting van punte vir elke stelling/antwoord sal dus aan die einde daarvan verskyn.
- 12.2 Definieer, beskryf, verduidelik, bespreek, brei uit, onderskei/ toon verskille, differensieer, vergelyk, tabuleer, ontwerp, analiseer, evalueer, evalueer krities (*lys nie volledig nie*) vereis meer diepgaande begrip, toepassing en beredenering. Die punte moet dus meer objektief toegeken word om te verseker dat assessering volgens die vasgestelde norme geskied, sodat eenvormigheid, konsekwentheid en regverdigheid behaal kan word.
13. Sien slegs die EERSTE antwoord na waar kandidate meer as een antwoord in AFDELING B en C gee waar slegs een antwoord gevra word.

14. AFDELING B

14.1 Indien, byvoorbeeld, VYF feite vereis word, sien die kandidaat se EERSTE VYF antwoorde na en ignoreer die res van die antwoorde. Dui dit aan deur 'n lyn deur die nie-nagesiende gedeelte te trek.

LET WEL:

1. Dit is slegs van toepassing waar die getal feite gespesifiseer word.
2. Bogenoemde is ook van toepassing op antwoorde in AFDELING C. (waar van toepassing)

14.2 Indien twee feite in een sin geskryf word, gee VOLLE krediet aan die kandidaat. Punt 14.1 geld steeds.

14.3 Indien daar van kandidate verwag word om hulle eie voorbeelde/menings te gee, beredeneer dit by die nasiensentrum ten einde die alternatiewe antwoorde te finaliseer.

14.4 Gebruik van kognitiewe werkwoorde en toekenning van punte:

14.4.1 Waar die getal feite gespesifiseer word, vrae wat vereis dat kandidate moet 'beskryf/bespreek/verduidelik', kan dit soos volg nagesien word:

- Feit 2 punte (of soos aangedui in die nasiensriglyn)
- Verduideliking 1 punt (twee punte sal in AFDELING C toegeken word)

Die 'feit' en 'verduideliking' word apart in die nasiensriglyn gegee om die toekenning van punte te vergemaklik.

14.4.2 Indien die getal feite nie gespesifiseer word nie, moet puntetoekenning gelei word deur die aard van die vraag en die maksimum punte in die nasiensriglyn toegeken.

14.5 **EEN punt kan toegeken word vir antwoorde wat maklik is om te herroep, wat een woord as antwoord vereis of wat direk aangehaal word uit 'n scenario/gevallestudie. Dit is spesifiek van toepassing op AFDELINGS B EN C (waar van toepassing).**

15. AFDELING C

15.1 Die punte-uiteensetting vir die opsteltipe vrae is soos volg:

Inleiding	Maksimum:
Inhoud	
Gevolgtrekking	
Insig	
TOTAAL	40

15.2 Insig bestaan uit die volgende komponente:

Struktuur/ Uitleg	Is daar 'n inleiding, inhoud en 'n gevolgtrekking?	2
Sintese	Is die kandidaat in staat om die vraag in opskrifte/sub-opskrifte te ontleed/korrek te interpreteer sodat begrip van wat gevra word, getoon word? Punte toegeken volgens die gids hieronder: Alle opskrifte aangespreek: 1 (Een 'A') Interpretasie (16 tot 32 punte): 1 (Een 'A')	2
Sintese	Is daar relevante besluite/feite/antwoorde gemaak wat op die vrae gebaseer is? Punte toegeken volgens die gids hieronder: Opsie 1: Slegs relevante feite: 2 punte (Geen '-S') Waar 'n kandidaat 50% of meer (twee tot vier subvrae) van die vraag met slegs relevante feite beantwoord het, verskyn geen '-S' in die linkerkantlyn nie. Ken die maksimum van TWEE (2) punte vir sintese toe. Opsie 2: 'n Paar relevante feite: 1 punt (Een '-S') Waar 'n kandidaat minder as 50% (slegs een subvraag) van die vraag met slegs OF 'n paar relevante feite beantwoord het, verskyn een '-S' in die linkerkantlyn. Ken 'n maksimum van EEN (1) punt vir sintese toe. Opsie 3: 'n Paar relevante feite: 1 punt (Een '-S') Waar 'n kandidaat VIER subvrae, waarvan een subvraag van die vraag met geen relevante feite beantwoord het, verskyn een '-S' in die linkerkantlyn. Ken 'n maksimum van EEN (1) punt vir sintese toe. Opsie 4: Geen relevante feite: 0 punte (Twee '-S') Waar 'n kandidaat minder as 50% (slegs een subonderwerp) van die vraag met geen relevante feite beantwoord het nie, verskyn twee '-S' in die linkerkantlyn. Ken 'n NULPUNT toe vir sintese.	2
Oorspronk- likheid	Is daar bewyse van voorbeelde gebaseer op aktuele inligting, huidige neigings en ontwikkelings?	2
TOTAAL VIR INSIG:		8
TOTALE PUNTE VIR FEITE:		32
TOTALE PUNTE VIR OPSTEL (8 + 32):		40

- LET WEL:**
1. Geen punte sal toegeken word vir inhoud wat herhaal word uit die inleiding en gevolgtrekking nie.
 2. Die kandidaat verbeur punte vir uitleg indien die woorde **INLEIDING** en **GEVOLGTREKKING** nie voorkom nie.
 3. Geen punte sal toegeken word vir uitleg as die opskrifte **INLEIDING** en **GEVOLGTREKKING/SLOT** nie deur 'n verduideliking ondersteun word nie.

- 15.3 Dui insig in die linkerkantse kantlyn aan met 'n simbool, bv. ('S, A, -S en/of O').
- 15.4 Die komponente van insig word aan die einde van die voorgestelde antwoord/nasienriglyn vir elke vraag aangedui.
- 15.5 Sien alle relevante feite na totdat die SUBMAKS/MAKS punte vir elke onder-afdeling behaal is. Skryf 'SUBMAKS'/MAKS' nadat maksimum punte behaal is, maar lees verder vir oorspronklikheid "O".
- 15.6 Aan die einde van elke opstel, dui die toekenning van punte vir feite en punte vir insig soos volg aan: (S – Struktuur, A – Ontleding, S – Sintese, O – Oorspronklikheid) soos in die tabel hieronder aangedui.

INHOUD	PUNTE
Feite	32 (maks.)
S	2
A	2
S	2
O	2
TOTAAL	40

- 15.7 Wanneer punte vir feite toegeken word, neem kennis van die submaksimum wat aangedui word, veral as kandidate nie dieselfde subopskrifte gebruik nie. Onthou opskrifte en subopskrifte word aangemoedig en dra by tot insig (struktuur/logiese vloei/volgorde) en dui duidelikheid van denke aan.
(Sien PUNTE-UITEENSETTING aan die einde van elke vraag.)
- 15.8 Indien die kandidaat die vraag **VERKEERD** identifiseer/vertolk, kry hy/sy steeds punte vir uitleg/struktuur.
- 15.9 Indien 'n ander benadering deur kandidate gebruik word, maak seker dat antwoorde geassesseer word in ooreenstemming met die puntetoekenning/ subopskrifte soos in die nasienriglyne aangedui.
- 15.10 15.10.1 Ken **TWEE** punte toe vir volledige sinne. Ken **EEN** punt toe vir frases/sinsdele, onvoltooide sinne en vae antwoorde.

15.10.2 Met ingang November 2015, sal die TWEE punte nie noodwendig aan die einde van elke voltooide sin getoon word nie. Punte (\checkmark) sal geskei wees en langs elke feit aangedui word, bv. 'Produkontwikkeling is 'n groeistrategie, \checkmark waar ondernemings poog om nuwe produkte in bestaande markte bekend te stel.' \checkmark

Dit sal deur die aard en konteks van die vraag, sowel as die kognitiewe werkwoord wat gebruik is, gelei word.

15.11 Met ingang November 2017, sal die maksimum van TWEE (2) punte vir feite in die nasienriglyne as opskrifte getoon, nie noodwendig vir elke vraag geld nie. Dit sal deur die aard van die vraag bepaal word.

AFDELING A**VRAAG 1**

- 1.1 1.1.1 C √√
 1.1.2 B √√
 1.1.3 D √√
 1.1.4 A √√
 1.1.5 C √√
- (5 x 2) (10)

- 1.2 1.2.1 geen beheer √√
 1.2.2 samesmelting √√
 1.2.3 industriële verhoudinge √√
 1.2.4 persoonlijke verkope √√
 1.2.5 onderhoud √√
- (5 x 2) (10)

- 1.3 1.3.1 F √√
 1.3.2 G √√
 1.3.3 I √√
 1.3.4 J √√
 1.3.5 B √√
- (5 x 2) (10)

TOTAAL AFDELING A: 30

UITEENSETTING VAN PUNTE	
VRAAG 1	PUNTE
1.1	10
1.2	10
1.3	10
TOTAAL	30

AFDELING B

Sien slegs die EERSTE TWEE vrae na.

VRAAG 2: BESIGHEIDSOMGEWINGS**2.1 Voorbeelde van kontemporêre wetgewing wat besigheidsbedrywighede kan beïnvloed**

- Wet op Arbeidsverhoudinge √√
- Nasionale Kredietwet √√
- Wet op Verbruikersbeskerming √√
- Wet op Gelyke Indiensneming √√
- Wet op Vaardigheidsontwikkeling √√
- Wet op Breëbasis- Swart Ekonomiese Bemagtiging √√
- Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en Siektes / Wet op Beroepsgesondheid en Veiligheid. (WBGV) √√
- Wet op Basiese Diensvoorwaardes √√
- Maatskappywet √√
- Enige ander relevante antwoord wat verband hou met voorbeelde van kontemporêre wetgewing wat besigheidsbedrywighede kan beïnvloed.

LET WEL: Sien slegs die eerste TWEE (2) na.

(2 x 1) (2)

2.2 Betekenis van magsverhoudinge

- Magsverhoudinge kan beskryf word as 'n meting van die besigheid se vermoë √ om sy omgewing en die gedrag van ander besighede te beheer. √
- 'n Besigheid vorm verhoudings √ met sy omgewing en markte. √
- Die mag wat die besigheid oor die omgewing het, √ bepaal die status wat hulle in die bedryf het. √
- Enige ander relevante antwoord wat met die betekenis van magsverhoudings verband hou.

Maks. (4)

2.3 Maniere waarop besighede by uitdagings aanpas vanuit die scenario

MANIERE OM BY UITDAGINGS AAN TE PAS	MOTIVERINGS
1. Inligtingsbestuur √√	Ulna Vervaardigers (UV) het 'n groot hoeveelheid kapitaal in 'n inligtingstechnologie-stelsel belê om hul sakebedrywighede op datum te bring. √
2. Organisasie-ontwerp en aanpasbaarheid √√	UV het die manier waarop hul onderneming gestruktureer is, verander om mee te ding in 'n veranderende mark. √
Sub-maks. (4)	Sub-maks. (2)

- LET WEL:**
1. Sien slegs die eerste TWEE (2) na.
 2. Die antwoord hoef nie in tabelformaat te wees nie.
 3. Ken punte toe vir die maniere om by uitdagings aan te pas selfs al is die aanhaling onvolledig.
 4. Geen punte moet toegeken word vir die motiverings indien die maniere om by uitdagings aan te pas verkeerd geïdentifiseer was nie.

Maks. (6)

2.4 Verband tussen die primêre, sekondêre en tersiêre sektore

- Die primêre sektor is afhanklik van die sekondêre sektor √ vir vervaardigde goedere soos masjinerie/toerusting/bemestingstowwe. √
- Die primêre sektor is afhanklik van die tersiêre sektor √ vir hul kliënte behoeftes. √
- Die primêre sektor is afhanklik van die ander primêre sektore √ vir grondstowwe/voer, bv. 'n boer kan sade van 'n ander plaas benodig. √
- Die sekondêre sektor verwerk die grondstowwe √ verkry uit die primêre sektor tot meer bruikbare produkte. √
- Die sekondêre sektor is afhanklik van die primêre sektor √ vir grondstowwe en produkte. √
- Die sekondêre sektor is afhanklik van ander sekondêre nywerhede √ vir vervaardigde produkte wat vir die vervaardiging van hul produk gebruik moet word. √
- Sekondêre sektor benodig die tersiêre sektor √ om hul verwerkte of vervaardigde goedere te verkoop en ook vir dienste soos banke, versekering, vervoer en kommunikasie. √
- Die tersiêre sektor is afhanklik van die primêre sektor √ vir grondstowwe wat nie deur die sekondêre sektor verwerk moet word nie. √
- Die tersiêre sektor is afhanklik van die sekondêre sektor √ vir vervaardigde goedere soos kantoormasjiene/kantoormeubels/ skryfbehoeftes ens. √
- Enige ander relevante antwoord wat met die skakeling tussen die primêre, sekondêre en tersiêre sektore verband hou.

Maks. (4)

2.5 Uitdagings van die markomgewing

2.5.1 Tekort aan verskaffing van voorraad

- Enige te kort √ kan 'n ernstige negatiewe effek op produksie en winste hê. √
- Ontevrede klante kan die reputasie skade doen √ en die toekoms van die besigheid bedreig. √
- Swak voorraadbeheer deur die besigheid √ sal daartoe lei dat kliënte nie hul bestellings/produkte benodig kry nie. √
- Landwyse arbeidstakings in die vervaardigingsbedryf √ sal daartoe lei dat bestellings/produkte nie by verbruikers uitkom nie. √
- Grondstowwe is moontlik nie beskikbaar √ weens droogtes en onderbrekings nie. √
- Enige ander relevante antwoord wat met 'n tekort aan verskaffing van voorraad as 'n uitdaging van die markomgewing verband hou.

Maks. (4)

2.5.2 Veranderinge in verbruikersgedrag

- Veranderinge in verbruikersgedrag beteken dat produkte/dienste nie meer by die teikenmark pas nie ✓ en verkope daal. ✓
- Verbruikersvoorkeure en smake kan verander ✓ soos modes verander en tegnologie verbeter. ✓
- Om tred te hou met veranderinge in verbruikersmaak en -vraag ✓ deur navorsing te doen/maniere te vind om die vraag van verbruikers te beïnvloed/advertensieveldtogte te voer, dra by tot die uitdaging. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met veranderinge in verbruikersgedrag as 'n uitdaging van die markomgewing verband hou.

Maks. (4)**2.6 Maniere waarop besighede in die makro-omgewing betrokke is****2.6.1 Maniere waarop besighede in die makro-omgewing betrokke is vanuit die scenario**

- Anela Skoene (AS) het hul besigheid na ander Afrika-lande uitgebrei deur 'n winkel in Botswana oop te maak. ✓
- Hulle bestee ook geld aan navorsing in die ontwikkeling van hul skoene. ✓

LET WEL: Sien slegs die eerste TWEE (2) na.**(2 x 1) (2)**

2.6.2 Ander maniere waarop besighede in die makro-omgewing betrokke kan wees

- Kollektiewe bedinging/invloedwerwing, √ verteenwoordigers van die sakegemeenskap benut die kans om sake van gemeenskaplike belang met regeringsverteenvoordigers te bespreek. √
- Vennootskap tussen die privaat en openbare sektor, √ besighede kan vennootskappe sluit wat onderling voordelig is met die regering en besighede kan voordeel trek uit regeringsbeleide. √
- Privaatsektordienste vir die gemeenskap of land, √ besighede maak gebruik van 'n regeringsbate (hawe) en besluit om die hawe skoon te hou/besoedeling te voorkom (dienste). √
- Werkskepping, √ besighede sal 'n subsidie of belastingkorting ontvang en meer opgeleide werkers hê. √
- Groter betrokkeheid by inisiatiewe met betrekking tot gemeenskaplike verantwoordelikheid, √ besighede raak betrokke deur opleiding en kommunikasie in die werkplek met sosio-ekonomiese kwessies. √
- Staatstenders √ verskaf deur die regering en in reaksie besighede sal 'n formele aanbod in dien vir die lewering van spesifiseerde goedere en dienste. √
- Om te werk binne die wette en regulasies √ wat deur die regering opgestel is, kan besighede help om voorspoedig te wees/kontrakte te verseker. √
- Om voordeel te trek uit ekonomiese veranderinge √ soos seisoenale prysveranderinge/veranderinge in wisselkoers/belastingvermindering deur die regering. √
- Om skade aan die omgewing te voorkom √ deur volhoubaar en omgewingsbewus te wees. √
- Beweeg na meer omgewingsvriendelike produkte √ soos geisers met sonkrag, ligte en omgewingsvriendelike skoonmaakprodukte. √
- Enige ander relevante antwoord wat verband hou met die ander maniere waarop die besigheid in die makro-omgewing betrokke kan wees.

LET WEL: Punte moet nie toegeken word vir antwoorde wat in VRAAG 2.6.1 aangehaal is nie. Maks. (4)

2.7 Voordele van besighede wat betrokke in die makro-omgewing is

- Voorkoming van omgewingsverandering / skade ✓ deur volhoubaar en omgewingsbewus te wees/koolstofvoetspoor te verminder. ✓
- Om globale markte te betree, met behulp van die internet, ✓ vermeerder markte en kan goedkoper / beter grondstowwe internasionaal bekom. ✓
- Deur mense se ouderdom, geslag, gebruike, tradisies en voorkeure te ken ✓ sal dit makliker wees vir besighede om mense aan te spreek/te bereik. ✓
- Wette reguleer nywerhede, beheer handel met ander lande ✓ en beskerm bedrywe, verbruikers en werknemers. ✓
- Besighede is bewus van die impak van buitelandse valuta en belasting ✓ en is buigsaam in die verskaffing van die produkte en dienste wat relevant is tot die huidige ekonomiese situasie. ✓
- Bly op hoogte met die nuutste tegnologie ✓ verseker die bereiking van die grootste moontlike mark. ✓
- Verseker dat die besigheid op hoogte hou/werk binne die ✓ beleide, wette en regulasies wat besighede beheer. ✓
- Die besigheid kan meer akkuraat ✓ toekomstige gebeure, bedreigings en geleenthede wat mag ontstaan, voorspel. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat verband hou met die voordele van besighede wat betrokke in die makro-omgewing is.

Maks. (6)

2.8 Maniere waarop 'n besigheid hulself van mededingers in die mark kan onderskei

- Deur verskillende produkte en dienste as die mededingers aan te bied, om aan die behoeftes en begeertes van die kliënt te voldoen. √√
- Aanbieding van 'n meer persoonlike dienste deur te reageer op die behoeftes/verwagtinge van die kliënt. √√
- Aanbieding van goedkoop ekstras soos verbeterde kredietvoorwaardes/afslag/lojaliteitskemas, ens. √√
- Om laer pryse as die ander besighede te vra. √√
- Verkoop van produkte van uitstekende gehalte/nuwe produkte/dienste waarin die kliënte dalk sou belangstel. √√
- Goed opgeleide/kundige personeellede wat 'n beter werksomgewing skep. √√
- Die bemerking van die besigheid te versterk deur promosie-idees soos plakkate of veldtogte op sosiale media te gebruik. √√
- Die verbetering van die beeld van die besigheid, soos om die voorkant van die perseel te verf/die besigheid meer modern/uitnodigend te laat lyk. √√
- Tred te hou met die ontwikkelinge in die sakesektor, verbruikersneigings te volg/te belê in nuwe tegnologie. √√
- Verbetering van die kliëntediens en die versekering van kliënte-tevredenheid. √√
- Enige ander relevante antwoord wat verband hou met die maniere waarop 'n besigheid hulself van mededingers in die mark kan onderskei.

Maks. (4)
[40]

UITEENSETTING VAN PUNTE

VRAAG 2	PUNTE
2.1	2
2.2	4
2.3	6
2.4	4
2.5.1	4
2.5.2	4
2.6.1	2
2.6.2	4
2.7	6
2.8	4
TOTAAL	40

VRAAG 3: BESIGHEIDSBEDRYWINGHEDE**3.1 Faktore wat pryse beïnvloed**

- Insetkoste ✓
- Vraag na die produk ✓
- Teikenmark ✓
- Tipe produk ✓
- Prystegniek wat gebruik word om die prys te bepaal. ✓
- Mededingende en plaasvervangende produkte ✓
- Die ekonomiese klimaat en beskikbaarheid van goedere en dienste ✓
- Tipes/Vorms van markte ✓
- Enige ander relevante antwoord wat verband hou met die faktore wat pryse beïnvloed.

LET WEL: Sien slegs die eerste TWEE (2) na.

(2 x 1) (2)

3.2 Vereistes van 'n goeie handelsmerk

- Handelsmerke moet aantreklik wees en die produk bevorder. ✓✓
- Maak dit maklik vir verbruikers om die produk te herken. ✓✓
- Maklik om te herken, te onthou en uit te spreek. ✓✓
- Help om die bekendheid van die handelsmerk op te bou. ✓✓
- Moet by die produk pas. ✓✓
- Geskikte ontwerp vir die teikenmark. ✓✓
- Moet verskil van sy mededingers. ✓✓
- Moet die beeld van die onderneming bevorder. ✓✓
- Koppel die produk aan sy promosiestrategie. ✓✓
- Trek die aandag van verbruikers. ✓✓
- Enige ander relevante antwoord wat verband hou met die vereistes van 'n goeie handelsmerk.

Maks. (6)**3.3 Tipes tussengangers van gegewe stellings**

Kleinhandelaar ✓✓
Agent ✓✓

(2 x 2) (4)

3.4 Totale gehaltebestuur (TGB) as deel van gehaltebestuurstelsels

- Dit is 'n bestuursfilosofie wat daarna streef om alle bestuursfunksies soos bemaking/finansies/kliënte dienste ens ✓ te integreer. ✓
- Die fokus is om die gehalte van goedere en dienste te verbeter ✓ ten einde die behoeftes van verbruikers te bevredig. ✓
- Totale gehaltebestuur verwys na alle aspekte van gehalte ✓ binne die besigheid. ✓
- Dit is die verantwoordelikheid van almal in die besigheid ✓ van die top bestuur tot algemene werkers. ✓
- Besighede streef om dit die eerste keer reg te kry ✓ deur die implementering van die elemente van TGB. ✓
- Dis 'n denkrevolusie in bestuur, ✓ waar die hele besigheid as klant-geïntereerd in alle besigheidsbedrywighede bedryf word. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met totale gehaltebestuur (TGB/'TQM') as deel van gehaltebestuurstelsels verband hou.

Maks. (6)

3.5 Rol van openbare betrekkinge in publisiteit

- Openbare betrekkinge het ten doel om 'n gunstige beeld van die besigheid ✓ en sy produkte of dienste te vertoon. ✓
- Baie besighede kontrakteer die openbare betrekkinge-funksie uit aan 'n eksterne agentskap ✓ om voordeel uit hul gespesialiseerde kennis te trek. ✓
- Die PR openbare betrekkinge-afdeling bou goeie verhoudings ✓ met verteenwoordigers van die media en pers. ✓
- Hulle hou die media op hoogte van nuus ✓ oor die bekendstelling van produkte en die opening van nuwe fabrieke of winkels om die aandag van die publiek te trek. ✓
- Die openbare betrekkinge-funksie ondersteun bemarkingspogings ✓ om 'n handelsmerkidentiteit te vestig en op te bou. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met die rol van openbare betrekkinge in publisiteit verband hou.

Maks. (6)

3.6 Salarisbepalingsmetodes vanuit die scenario

SALARISBEPALINGS-METODES	MOTIVERINGS
1. Stukwerk ✓✓	Abie word R5000 betaal vir elke stel finansiële state wat hy voltooi. ✓
2. Tydverwante ✓✓	Isa word R380 per uur betaal vir die uitvoering van haar pligte. ✓
Sub-maks. (4)	Sub-maks. (2)

- LET WEL:**
1. Sien slegs die eerste TWEE (2) na.
 2. Die antwoord hoef nie in tabelformaat te wees nie.
 3. Ken punte toe vir die salarisbepalingsmetodes selfs al is die aanhaling onvolledig.
 4. Geen punte moet toegeken word vir die motiverings indien die salarisbepalingsmetodes verkeerd geïdentifiseer was nie.

Maks. (6)

3.7 Werwingsprosedure

- Die menslikehulpbronbestuurder (MHB) behoort die pos te evalueer/n posontleding doen, ✓ wat die posspesifikasie/posbeskrywing insluit. ✓
- Die menslikehulpbronbestuurder (MHB) behoort die posbeskrywing voorberei ✓ om die werwingsbehoefte te identifiseer. ✓
- MHB behoort die posspesifikasie/sleutelaspekte van die pos aan te dui ✓ om die gepaste kandidate te lok. ✓
- Kies die werwingsbron, bv. interne/eksterne werwing, ✓ om die regte aansoekers/kandidate te bereik/te teiken. ✓
- Vakante poste kan intern geadverteer word ✓ deur interne e-posse/word of mouth/plakkate/personeelkennisgewings. ✓
- Eksterne werwing behoort oorweeg te word ✓ indien interne werwing nie suksesvol was nie. ✓
- As eksterne gewerf word, moet die gepaste werwingsmetode gekies word, ✓ bv. werwingsagentskappe, tersiêre instellings, koerante, ✓ ens.
- Die advertensie behoort voorberei te word met toepaslike inligting, ✓ bv. die naam van die maatskappy, kontakbesonderhede, kontakpersoon, ✓ ens.
- Plaas die advertensie in die geselekteerde media ✓ wat sal verseker dat die beste kandidate aansoek doen. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met die werwingsprosedure verband hou.

Maks. (6)

3.8 Wetlike vereistes van 'n indiensnemingskontrak

- Die indiensnemingskontrak is 'n ooreenkoms tussen die werkgewer en die nuwe werknemer ✓ en is wetlik bindend. ✓
- Die werkgewer en werknemer moet saamstem ✓ oor enige veranderinge in die kontrak. ✓
- Aspekte in die indiensnemingskontrak kan heronderhandel word, ✓ gedurende tydperk van indiensneming. ✓
- Geen party kan eensydig ✓ aspekte van die indiensnemingskontrak verander nie. ✓
- Die werkgewer en die nuwe werknemer moet beide ✓ die kontrak teken. ✓
- Die indiensnemingskontrak behoort 'n gedragskode ✓ en 'n etiese kode in te sluit. ✓
- Die werkgewer moet die terme en voorwaardes van die indiensnemingskontrak ✓ aan die werknemer verduidelik. ✓
- Dit mag geen vereistes bevat wat in konflik ✓ met die WBD is nie. ✓
- Voorwaardes van die indiensneming/pligte/verantwoordelikhede van die werknemer ✓ moet duidelik gestipuleer word. ✓
- Die vergoedingspakket/insluitend voordele ✓ behoort duidelik uiteengesit word. ✓
- Alle besigheidsbeleide, prosedures en dissiplinêre kodes/reëls kan deel vorm ✓ van die indiensnemingskontrak. ✓
- Die werkgewers moet werknemers toelaat om die indiensnemingskontrak deeglik deur te lees ✓ voordat hulle dit onderteken. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met die wetlike vereistes van 'n indiensnemingskontrak verband hou.

Maks. (4)
[40]

UITEENSETTING VAN PUNTE	
VRAAG 3	PUNTE
3.1	2
3.2	6
3.3	4
3.4	6
3.5	6
3.6	6
3.7	6
3.8	4
TOTAAL	40

VRAAG 4: DIVERSE ONDERWERPE**BESIGHEIDSOMGEWINGS****4.1 Komponente van die makro-omgewing**

- Fisiese/Natuurlike omgewing ✓
- Ekonomiese omgewing ✓
- Sosiale/Kulturele/Demografiese omgewing ✓
- Tegnologiese omgewing ✓
- Wetlike omgewing ✓
- Politieke omgewing ✓
- Internasionale/Globale omgewing ✓
- Institusionele omgewing ✓

LET WEL: Sien slegs die eerste TWEE (2) na.

(2 x 1) (2)

4.2 Uitdagings van die mikro-omgewing**4.2.1 Uitdagings van die mikro-omgewing vanuit die scenario**

- Die bestuurders van BT het nie voldoende bestuursvaardighede nie. ✓
- Moeilike werknemers maak ook die daaglikse bestuur van die onderneming 'n uitdaging. ✓

LET WEL: Sien slegs die eerste TWEE (2) na.

(2 x 1) (2)

4.2.2 Ander uitdagings van die mikro-omgewing

- Gebrek aan visie en missie ✓
- Vakbonde ✓
- Stakings en sloerstakings ✓
- Werknemers het 'n tekort aan vaardighede ✓
- Hoë werknemersomset ✓
- Werknemersafwesighede ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met ander uitdagings van die mikro-omgewing verband hou.

LET WEL: 1. Sien slegs die eerste TWEE (2) na.**2. Punte moet nie toegeken word vir antwoorde wat in VRAAG 4.2.1 aangehaal is nie.****Maks. (2)**

4.3 Doel van die WAV

- Voorsien 'n raamwerk waarin werknemers, werkersunies en werkgewers saamwerk ✓ om sake wat verband hou met die werksplek, te bespreek. bv. salarisse, diensvoorwaardes. ✓
- Bevorder ordelike onderhandelinge en werknemersbetrokkenheid ✓ by besluitneming. ✓
- Bevorder beslegting van arbeidsgeskille. ✓ deur die stigting van die Kommissie vir Versoening, Bemiddeling en Arbitrasie (KVBA). ✓
- Bevorder billike ✓ indiensnemingspraktyke. ✓
- Gee 'n raamwerk/struktuur vir arbeidsverhoudinge ✓ tussen werkgever en werknemers. ✓
- Bevorder eenvoudige prosedures ✓ vir die registrasie van vakbonde en werkgewersorganisasies. ✓
- Reguleer die regte van die vakbonde en fasiliteer ✓ kollektiewe bedinging/gemeenskaplike bedinging. ✓
- Reguleer die effektiwiteit van bedingingsrade ✓ en statutêre rade. ✓
- Laat werksplekforums toe ✓ waar werknemers aan besluitneming deelneem. ✓
- Stigting van die Kommissie vir Versoening, Bemiddeling en Arbitrasie (KVBA) om arbeidsgeskille ✓ deur statutêre versoening, bemiddeling en arbitrasie op te los. ✓
- Onderskryf die reg om te staak teen aflegging, ✓ en fasilitering van arbeidsgeskille. ✓
- Maak die kontrakte van indiensnemingprosedures ✓ duidelik. ✓
- Stigting van Arbeidshof en Arbeidsappélhof ✓ om arbeidskwessies te hanteer. ✓
- Voorsien billike arbeidspraktyk ✓ tussen die werkgever en die werknemer. ✓
- Hanteer ✓ stakings en uitsluitings en werksplekforums. ✓
- Stigting van werksplekforums ✓ om die belange van die werknemers te bevorder ongeag of hulle aan 'n vakbond behoort of nie. ✓
- Bevorder ekonomiese ontwikkeling/sosiale geregtigheid/ arbeidsvrede ✓ om te verseker dat die werksplek die basiese regte van werknemers handhaaf. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met die doel van die Wet op Arbeidsverhoudinge verband hou.

Maks. (6)

4.4 Verskansing teen inflasie as 'n soort van invloedwerwing

- Die besigheid gebruik verskansing deur effekte, aandele, eiendom te koop of edelmetale soos goud te koop ✓ om kapitaal teen die effekte van inflasie te beskerm. ✓
- Besighede belê surplus fondse ✓ sodat sy waarde teen 'n vinniger koers as die van inflasie groei. ✓
- Besighede gebruik verskansing om hul finansiële beleggings te beskerm ✓ deur die risiko te versprei. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met verskansing teen inflasie as 'n soort van invloedwerwing verband hou.

Maks. (4)

4.5 Maniere waarop besighede 'n direkte invloed op die omgewing kan hê

- Besighede moet buigzaam wees deur betrokke te raak by navorsing/ontwikkeling sodat hulle kan voort gaan met bedrywigheede. √√
- Beïnvloed sy verskaffers deur langtermynkontrakte te onderteken. √√
- Skep nuwe gebruike vir 'n produk deur nuwe kliënte te vind. √√
- Beïnvloed reguleerders deur invloedwerwing en bedinging. √√
- Inisieer bedingingsessies tussen bestuur en vakbonde. √√
- Beïnvloed sy eienaars met behulp van inligting in jaarverslae. √√
- Onderhandel strategiese alliansie-ooreenkoms deur middel van kontraktuele prosesse. √√
- Enige ander relevant antwoord wat verband hou met die maniere waarop besighede 'n direkte invloed op die omgewing kan hê.

Maks. (4)**BESIGHEIDSBEDRYWIGHEDE****4.6 Aspekte wat tydens die produksiebeplanning oorweeg moet word**

- Beplanning √
- Roetebepaling √
- Besetting van lading √
- Skedulering √

LET WEL: Sien slegs die eerste TWEE (2) na.**(2 x 1) (2)****4.7 Doel van induksie as 'n menslikehulpbronne-aktiwiteit**

- Stel nuwe werknemers bekend aan bestuur/kollegas √ om verhoudinge met medewerkers op verskillende vlakke te vestig. √
- Skep geleenthede vir nuwe werknemers √ om verskillende departemente te beleef/ondersoek. √
- Verduidelik veiligheidsregulasies en reëls, √ sodat nuwe werknemers hul rolle/ verantwoordelikheid in hierdie opsig sal verstaan. √
- Kommunikeer inligting √ oor produkte/dienste. √
- Gee nuwe werknemers die geleentheid om vrae te vra √ wat hulle sal gerus stel/op hul gemak stel/stres/bekommernisse/onsekerhede sal verminder. √
- Laat nuwe werknemers welkom voel √ deur hulle aan hul fisiese werksomgewing/spasie bloot/bekend te stel. √
- Gee nuwe werknemers 'n toer/inligting √ oor die uitleg van die geboue/kantoor. √
- Verbeter vaardighede √ deur indiensopleiding. √
- Stel nuwe werknemers bekend aan √ die organisasiestruktuur/hul toesighouers. √
- Verseker dat werknemers hul rol/verantwoordelikhede verstaan, √ sodat hulle meer effektief/produktief sal wees. √
- Kommunikeer besigheidsbeleid √ ten opsigte van etiese/professionele gedrag/prosedures/indiensnemingskontrak/voorwaardes vir indiensneming, √ ens.
- Enige ander relevante antwoord wat met die doel van induksie as 'n menslikehulpbronne-aktiwiteit verband hou.

Maks. (6)

4.8 Stadium/stappe van die produkontwerp

4.8.1 Stadium/stappe van die produkontwerp vanuit die scenario

Ontwerp en ontwikkeling van produk-idees. √√ (2 x 1) (2)

4.8.2 Ander stadiums/stappe van die produkontwerp wat ook gevolg gaan word

- Kies en sif √ van produk-idees/idee-sifting. √
- Ontwerp en toets van die produk-konsep √ wat moet gebeur voor 'n produk ontwerp word. √
- Ontleed die winsgewendheid √ van die produkkonsep √/ Besigheidsontleding. √
- Ontwerp en toets √ die fisiese produk √/n werklike produk word vir die eerste keer gemaak. √
- Verbruikersreaksies moet met behulp van 'n klein monster van die produk getoets word √ / Toetsbemarking. √
- Tegnieuse implementering √/Stelsels en prosesse word in die produksiebeplannings- en beheerproses geplaas. √
- Kommersialisering √/Die produk word bekendgestel en bemarking/advertensieveldtogte geïmplementeer. √
- Pryse van nuwe produk √/Die produk se prys en voorspellings word uitgewerk. √
- Enige ander relevante antwoord wat verband hou met die ander stadiums/stappe van die produkontwerp wat gevolg sal word.

LET WEL: Punte moet nie toegeken word vir antwoorde wat in VRAAG 4.8.1 aangehaal is nie.

Maks. (6)

4.9 Plasingsprosedure as 'n menslikhulpbron-aktiwiteit

- Besighede behoort spesifieke verantwoordelikhede van die nuwe pos uiteen te sit, insluitend verwagtinge/vaardighede wat vir die pos benodig word. √√
- Bepaal die suksesvolle kandidaat se sterkpunte/swakhede/belangstellings/vaardighede deur hom/haar aan 'n reeks psigometriese toetse bloot te stel. √√
- Bepaal die verhouding tussen die pos en die vaardighede van die nuwe kandidaat. √√
- Enige ander relevante antwoord wat met die plasingsprosedure as 'n menslikehulpbronaktiwiteit verband hou.

Maks. (4)
[40]

UITEENSETTING VAN PUNTE

VRAAG 4	PUNTE
4.1	2
4.2.1	2
4.2.2	2
4.3	6
4.4	4
4.5	4
4.6	2
4.7	6
4.8.1	2
4.8.2	6
4.9	4
TOTAAL	40

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Sien slegs die EERSTE vraag na.

VRAAG 5: BESIGHEIDSOMGEWINGS (SOSIO-EKONOMIESE KWESSIES)**5.1 Inleiding**

- 'n Vakbond is 'n werknemersorganisasie wat deur sy lede beheer, bestuur en betaal word om werkers in onderhandelinge met hul bestuur verteenwoordig. ✓
- Stakings is 'n weiering deur twee of meer werknemers om te werk in 'n poging om druk op werkgewers te sit om aan hul eise toe te gee. ✓
- Etiese wangedrag is enige gedrag deur werknemers van die besigheid wat nie in ooreenstemming is met die waardes van die besighede nie. ✓
- Rowery is ongemagtigde gebruik/reproduksie of kopiëring van oorspronklike musiek, films, boeke of rekenaar sagteware vir rekenaars, patentregte en handelsmerke sonder die toestemming van die regmatige eienaar. ✓
- Enige ander relevante inleiding wat met die funksies van vakbonde/negatiewe impak stakings/tipes etiese wangedrag/oplossings vir rowery verband hou.

(Enige 2 x 1) (2)

5.2 Funksies van vakbonde

- Beskerming van die belange van werknemers. ✓✓
- Verteenwoordig die belange van die algemene samelewing en minderheidsgroepe deur die nuusmedia en onderhandelinge. ✓✓
- Beïnvloeding van regeringsbesluite. ✓✓
- Beïnvloeding van bestuur vir beter werksomstandighede, salarisse en voordele. ✓✓
- Verteenwoordig werknemers korporatief en individueel. ✓✓
- Verbeter die materiële voordele van lede. ✓✓
- Bevordering van die belange van lede. ✓✓
- Verskaffing van wetlike en finansiële advies. ✓✓
- Verskaffing van voordele en opvoedkundige fasiliteite aan hulle lede. ✓✓
- Ondersteuning van geslagsgelykheid. ✓✓
- Beskerm lede in tye van aflegging en dissiplinêre verhore (tugverhore). ✓✓
- Beskerming van die belange van hul lede tydens dissiplinêre prosedures. ✓✓
- Enige ander relevante antwoord wat met die funksies van vakbonde verband hou.

Maks. (10)

5.3 Negatiewe uitwerking van stakings as 'n sosio-ekonomiese kwessie op besighede

- Stakings mag tot produksieverliese ✓ en 'n afname in verkope lei. ✓
- Besighede mag gedwing word om bedrywighede ✓ na stakingsaksies te staak. ✓
- Mag tot ongesonde werksverhoudinge ✓ tussen bestuur en werkers lei. ✓
- Mag besighede dwing om van hul geskoolde werkers af te lê ✓ om van verliese te herstel. ✓
- Stakings lei tot 'n verlies van produktiwiteit ✓ en 'n afname in ekonomiese groei. ✓
- Verlies aan inkomste ✓ en finansiële verliese aan besigheids-bedrywighede. ✓
- Plundering, vernietiging van besigheidseiendom/infrastruktuur ✓ en intimidasie van nie-stakende werkers. ✓
- Werknemers kan hul lonings/salarisse verloor ✓ met die reël, 'geen werk, geen betaling' wat deur die besighede toegepas word. ✓
- Besighede moet werkers verkry om stakende werkers te vervang ✓ en verhoog die opleidingskoste van nuwe werknemers. ✓
- Besighede kan besigheidsaandeel ✓/kliënte aan kompetisie ✓ gedurende 'n staking verloor. ✓
- Die beeld/reputasie van die besigheid ✓ mag beskadig word. ✓
- Die verskaffing van goedere en dienste ✓ word onderbreek. ✓
- Pryse verhoog partykeer ✓ om die koste van 'n staking te verhaal. ✓
- Skrik ✓ potensiële beleggers af. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met die impak van stakings as sosio-ekonomiese kwessie op besighede verband hou.

Maks. (12)

5.4 Tipes etiese wangedrag

Seksuele teistering ✓✓

- Seksuele teistering in die werkplek behels onwelkome of ongewenste gedrag ✓ van seksuele aard van iemand by die werk. ✓
- Dit veroorsaak ongemak ✓ en ongelukkigheid by die werkplek. ✓
- Die slagoffer kan ernstig getraumatiseer wees ✓ en ander werknemers beïnvloed. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met seksuele teistering as 'n tipe etiese wangedrag verband hou.

Tipe (2)
Bespreking (2)
Sub-maks. (4)

Korrupsie ✓✓

- Verwys na enige daad van oneerlikheid ✓ soos omkoper/diefstal/samespanning/gunsloon ens. ✓
- Dit kom voor wanneer twee partye 'n onwettige ✓ ooreenkoms sluit, maar wat wedersyds voordelig is. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met korrupsie as 'n tipe etiese wangedrag verband hou.

Tipe (2)
Bespreking (2)
Sub-maks. (4)

Wanbestuur van fondse ✓✓

- Die wanbestuur van fondse verwys na die onregmatige gebruik van fondse ✓ wat nie aan 'n persoon/werknemer behoort nie, bv. onreëlmatige uitgawes. ✓
- Dit behels oneerlike aktiwiteite waar 'n persoon waaraan gesag in 'n besigheid toevertrou is ✓ sy/haar vertrouensposisie misbruik om persoonlike gewin te behaal. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met wanbestuur van fondse as 'n tipe etiese wangedrag verband hou.

Tipe (2)
Bespreking (2)
Sub-maks. (4)

LET WEL: Sien slegs die eerste DRIE (3) na.

Maks. (12)

5.4 **Oplossings van rowery****Patent**

- 'n Patent verhoed dat ander besighede/mense dieselfde produk/spesifieke diens produseer ✓ en verkoop. ✓
- Besighede kan 'n patent op nuwe uitvindings uitneem ✓ en 'n voorbeeld van hul uitvinding by die aansoek insluit. ✓
- Hulle moet 'n patent by die patentekantoor ✓ in Suid-Afrika registreer. ✓
- Die uitvinding moet voldoen ✓ aan die Patente-wet nr. 57 van 1978. ✓
- Hulle kan regsgedinge aanhangig maak ✓ teen almal wat die uitvinding gebruik. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met 'n patent as 'n oplossing vir rowery verband hou.

Sub-maks. (6)

Handelsmerk

- Besighede kan handelsmerke gebruik om hulself ✓ en hul produkte te identifiseer. ✓
- Hulle moet hul handelsmerke by die register van handelsmerke ✓ by die maatskappye en registrasie van intellektuele eiendom registreer. ✓
- 'n Geregistreerde handelsmerk word vir ewig beskerm ✓ mits dit elke tien jaar hernu word en 'n hernuwingsfooi betaal word. ✓
- Eis skade van iemand ✓ wat die inbreuk op die handelsmerk maak. ✓
- Enige ander relevante antwoord wat met 'n handelsmerk as 'n oplossing vir rowery verband hou.

Sub-maks. (6)
Maks. (12)

5.6 Gevolgtrekking

- Vakbonde is betrokke by maniere om armoedevermindering, werkskepping en maniere om 'n meer billike inkomste- en welvaartverdeling te skep. √√
- Stakings verteenwoordig die laaste fase van geskil/meningsverskil tussen bestuur en werknemers en moet ten alle koste vermy word. √√
- Die tipes etiese wangedrag wat binne die besigheid plaasvind hou ook bedreigings en uitdagings vir besighede in. √√
- Die negatiewe impak van rowery op besighede maak dit vir besighede nodig om oplossings vir rowery te implementeer om verlies aan verkope en inkomste in die toekoms te voorkom. √√
- Enige ander relevante gevolgtrekking wat met die funksies van vakbonde/negatiewe impak stakings/tipes etiese wangedrag/oplossings vir rowery verband hou.

(Enige 1 x 2)

(2)
[40]

VRAAG 5: UITEENSETTING VAN PUNTETOEKENNING

BESONDERHEDE	MAKSIMUM	TOTAAL
Inleiding	2	Maks. 32
Funksies van vakbonde	10	
Negatiewe impak van stakings op besighede	12	
Tipes etiese wangedrag	12	
Oplossings vir rowery <ul style="list-style-type: none"> ○ Patent ○ Handelsmerk 	12	
Gevolgtrekking	2	
INSIG		
Struktuur/Uitleg	2	8
Analise/Interpretasie	2	
Sintese	2	
Oorspronklikheid/Voorbeelde	2	
TOTALE PUNTE		40

*SASO – vir elke komponent:

Gee 2 punte indien aan al die vereistes voldoen is.

Gee 1 punt indien aan sommige vereistes voldoen is.

Gee 0 punte waar glad nie aan vereistes voldoen is nie.

VRAAG 6: BESIGHEIDSBEDRYWIGHEDE (PRODUKSIEFUNKSIE)**6.1 Inleiding**

- Produksiebeplanning verwys na die stel van doelwitte vir die produksieafdeling en die opstel van beleide/programme en prosedures om hierdie doelwitte te bereik. ✓
- Beheer van elke individuele taak en aksie in die produksieproses en bepaal die begin en einde van elke taak. ✓
- Die doel van die Wet op Beroepsgesondheid en -veiligheid is om voorsiening te maak vir die gesondheid en veiligheid van werknemers by die werk en tydens die gebruik van aanlegte en masjinerie. ✓
- Veiligheidsmaatreëls is noodsaaklik in elke werkplek, veral in die hantering van chemikalieë/gevaarlike masjinerie/skadelike stowwe. ✓
- Enige ander relevante inleiding wat verband hou met voordele van produksiebeplanning/aspekte wat tydens produksiebeheer oorweeg moet word/doel van die Wet op Beroepsgesondheid en -veiligheid/voorkomende maatreëls wat besighede behoort te neem wanneer masjinerie gebruik word.

(Enige 2 x 1) (2)

6.2 Voordele van produksiebeplanning

- Produksiebeplanning laat 'n besigheid toe om te verseker dat elke masjien en werker tot hul volle kapasiteit gebruik word. ✓✓
- Besigheid kan verseker dat dit die korrekte hoeveelheid voorrade voorraadbeheer op 'n gegewe tydstip het. ✓✓
- Verbeterde voorraadbeheer verminder vermorsing en onnodige bergingskoste. ✓✓
- Produksiebeplanning sal verhoed dat tyd vermors word en verhoog die aantal finale produkte, dus toenemende produktiwiteit. ✓✓
- Produksiebeplanningsproses behels gehalte-inspeksies wat gehalte sal verbeter. ✓✓
- Enige ander relevante antwoord wat met die voordele van produksiebeplanning verband hou.

Maks. (10)

6.3 Aspekte wat tydens produksiebeheer oorweeg moet word

Werktoedeling/Werkuitreiking ✓✓

- Betrek die uitreiking van produksiebestellings ✓ om produksie te begin. ✓
Dit bied bestellings vir:
 - o Die vervoer van materiaal, ✓ gereedskap en toerusting na die nodige plekke ✓
 - o Begin van die proses ✓
 - o Kontroleer die tyd ✓ en koste verbode aan die proses ✓
 - o Kontroleer die vloei van werk ✓ volgens die roetebepaling ✓
 - o Toesig oor die proses ✓
- Werktoedeling/Werkuitreiking is om die produksieplan ✓ en skedule in werking te stel. ✓
- Dit identifiseer die persoon wat die werk sal verrig, ✓ verskaf die spesifikasies en lys van materiaal. ✓
- Enige ander relevant antwoord wat verband hou met werktoedeling/werkuitreiking as 'n aspek wat tydens produksiebeheer oorweeg moet word.

Tipe (2)
Verduideliking (2)
Sub-maks. (4)

Opvolging of beheer ✓✓

- Opvolging sorg dat die skedulering en produksiestelsels ✓ volgens plan verloop. ✓
- Dit hanteer onbeplande kwessies/probleem ✓ en sorteer misverstande in terme van die pos-prosesvereistes uit. ✓
- Opvolging van die vordering van produksie help ✓ om bottlenekke en misverstande te voorkom. ✓
- Enige ander relevant antwoord wat verband hou met opvolging of beheer as 'n aspek wat tydens produksiebeheer oorweeg moet word.

Tipe (2)
Verduideliking (2)
Sub-maks. (4)

Inspeksie ✓✓

- Inspeksie behels die nagaan van die kwaliteit ✓ van die proses en die finale produk. ✓
- Dit word gereeld gedoen tydens die produksieproses ✓ sowel as aan die einde. ✓
- Inspeksiemetodes ✓ sluit in die lukraak/ewekansige keuse van produkte/besigtiging/monsterneming en die toets van die produk. ✓
- Wetlike en regulatoriese prosesse word ook nagegaan ✓ om te verseker dat aan die nodige standaarde voldoen word.
- Enige ander relevant antwoord wat verband hou met inspeksie as 'n aspek wat tydens produksiebeheer oorweeg moet word.

Tipe (2)
Verduideliking (2)
Sub-maks. (4)

Regstellende aksie √√

- Regstellende aksie behels enige aanpassings √ aan die beplanningsproses. √
- Personeelskwessies √ word ook deur regstellende aksies gehanteer. √
- Enige ander relevant antwoord wat verband hou met regstellende aksie as 'n aspek wat tydens produksiebeheer oorweeg moet word.

Tipe (2)
Verduideliking (2)
Sub-maks. (4)

LET WEL: Sien slegs die eerste DRIE (3) na.**Maks.** (12)**6.4 Doel van die Wet op Beroepsgesondheid en -veiligheid**

- Vereis dat elke besigheid 'n veilige werksomgewing moet vestig en onderhou √ wat geen gevaar vir die gesondheid van die werkers het nie. √
- Hersien die doeltreffendheid √ van gesondheids- en veiligheidsmaatreëls. √
- Beskryf die rolle en verantwoordelikhede √ van werkgewers, werknemers, vervaardigers, ontwerpers, invoerders, verskaffers en verkopers. √
- Verduidelik die rolle en pligte √ van die gesondheids- en veiligheidsvertegenwoordigers en komitee. √
- Vereis dat die hoofgevaar en moontlike voorvalle in die werkplek √ geïdentifiseer en uitgeskakel word. √
- Ondersoek die oorsake van voorvalle deur enige werknemer √ wat verband hou met die werknemer se gesondheid en veiligheid by die werk. √
- Verwag van werknemers om saam te werk en die nodige instruksies te volg √ en enige onveilige situasies aan te meld. √
- Maak voorleggings aan die werkgewer √ oor algemene gesondheids- en veiligheidskwessies by die werkplek. √
- Enige ander relevante antwoord wat met die doel van die Wet op Beroepsgesondheid en -veiligheid verband hou.

Maks. (12)**6.5 Voorkomende maatreëls wat besighede behoort te neem wanneer masjinerie gebruik word**

- Alle masjinerie en toerusting moet korrek geïnstalleer word en veilig wees om te gebruik. √√
- Werkers moet behoorlik opgelei wees oor hoe om masjinerie te gebruik en moet ingelig wees oor die risiko's wanneer masjinerie gebruik word. √√
- Gereelde veiligheidstoetse moet uitgevoer word en masjinerie moet gereeld in stand gehou word. √√
- Wanneer werkers met masjinerie en toerusting werk, moet hulle beskermde klere en uitrustings dra, soos oorpakke, veiligheidshelms, oorproppies, maskers, swaardiensstewels, sweisbrille en handskoene. √√
- Ontwikkel 'n kultuur van veiligheid in die werkplek. √√
- Familiseer werkers met veiligheidsprosedures. √√
- Enige ander relevante antwoord wat verband hou met die voorkomende maatreëls wat besighede behoort te neem wanneer masjinerie gebruik word.

Maks. (12)

6.6 Gevolgtrekking

- Deurlopende produksiebeplanning is nodig as gevolg van die konstante veranderinge in die vervaardigingsproses. √√
- Produksiebeheer verseker dat produksie volgens die produksieplan uitgevoer word. √√
- WBGV vereis dat daar van werknemers verwag word om saam te werk en die nodige instruksies te volg en enige onveilige situasies aan te meld. √√
- As masjinerie en toerusting in 'n fabriek gebruik word, is die risiko van ongelukke groot en moet besighede hul eie werkplekveiligheidsbeleid opstel en die nodige beheermaatreëls toepas. √√
- Enige ander relevante gevolgtrekking wat verband hou met voordele van produksiebeplanning/aspekte wat tydens produksiebeheer oorweeg moet word/doel van die Wet op Beroepsgesondheid en -veiligheid/voorkomende maatreëls wat besighede behoort te neem wanneer masjinerie gebruik word.

(Enige 1 x 2) (2)
[40]

VRAAG 6: UITEENSETTING VAN PUNTETOEKENNING

BESONDERHEDE	MAKSIMUM	TOTAAL
Inleiding	2	Maks. 32
Voordele van produksiebeplanning	10	
Aspekte wat tydens produksiebeheer oorweeg moet word	12	
Doel van die Wet op Beroepsgesondheid en -veiligheid.	12	
Voorkomende maatreëls wat besighede behoort te neem wanneer masjinerie gebruik word	12	
Gevolgtrekking	2	
INSIG		
Struktuur/Uitleg	2	8
Analise/Interpretasie	2	
Sintese	2	
Oorspronklikheid/Voorbeelde	2	
TOTAAL PUNTE		40

*SASO – vir elke komponent:

Gee 0 punte waar glad nie aan vereistes voldoen is nie.

Gee 1 punt indien aan sommige vereistes voldoen is.

Gee 2 punte indien aan al die vereistes voldoen is.

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150